

PRESS RELEASE

UNITED NATIONS INFORMATION CENTRE

Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych
Posiedzenie Nadzwyczajne na temat Światowego Problemu Narkotykowego
Nowy Jork, 8-10 czerwca 1998

STYMULANTY – POCHODNE AMFETAMINY

Zagadnienie Wymagające Szczególnej Uwagi

Substancje te znane są od dawna jako grupa leków psycho-aktywnych, zalecanych w leczeniu wielu stanów depresyjnych. Pochodne amfetaminy podlegają ścisłej międzynarodowej kontroli narkotyków. Pewne cechy substancji pochodnych amfetaminy, jak na przykład proste i nieskomplikowane techniki produkcji, dostępność surowców do ich wytwarzania, wysokie zyski z marży uzyskiwane przez producentów i niskie ceny dla klientów, decydują o rozwoju nielegalnych rynków narkotykowych.

Substancje pochodne amfetaminy, najczęściej nielegalnie zażywane i sprzedawane, to meta-amfetamina, amfetamina, ekstaza i meta-katinon, produkowane pokątnie, w nielegalnych laboratoriach chemicznych, a także fenetylina i pemolina, pochodzące z rynku legalnego.

Skutki Działania Substancji Pochodnych Amfetaminy

Popularność substancji pochodnych amfetaminy wśród osób, które je zażywają, wynika oczywiście z wpływu tych substancji na centralny układ nerwowy, który reaguje na nie zwiększoną aktywnością umysłową,żywieniem, euforią, i ogólnie odczuwalnym dobrym samopoczuciem, oraz zwiększoną witalnością.

Według informacji zawartych w Raporcie Międzynarodowej Komisji Kontroli Narkotyków z roku 1997, zwiększa się popyt na tabletki odchudzające (środki znoszące łaknienie) zawierające substancje pochodne amfetaminy, reklamowane i sprzedawane jako cudowne środki pozwalające na trwałą utratę wagi. W raporcie tym, Komisja wzywa kraje, w których odnotowuje się wysokie zużycie środków znoszących łaknienie, do ścisłego kontrolowania sytuacji w celu zapobieżenia zbyt częstemu przepisywaniu tych leków na receptę, z uwagi na fakt, iż prowadzą one do uzależnienia pacjenta, oraz wywołują wiele innych skutków ubocznych, począwszy od wystąpienia wysokiego ciśnienia tętniczego, aż do stanów paranoi i zachowań agresywnych.

Wszystkie te substancje mogą poważnie zagrozić zdrowiu psychicznemu i umysłowemu pacjenta. Powodują nadmierne przyzwyczajanie się do nich i niosą ze sobą ryzyko uzależnienia, równe ryzyku uzależnienia od kokainy. Mogą również powodować zwiększenie się poziomu tolerancji, co prowadzi do ciągłego zwiększania dawek w celu osiągnięcia takiego stanu emocjonalnego, jaki poprzednio uzyskiwano przy stosowaniu dawek mniejszych. Zanik początkowego stadium euforii może prowadzić do niezadowolenia, paranoi, lub psychozy amfetaminowej, często powodującej zachowania agresywne i niebezpieczne.

Wstrzykiwanie meta-amfetamin („speed”) lub palenie ich („ice”), to najprostsze sposoby uzależnienia się. Na ich popularność wpływa niemal natychmiastowe osiągnięcie pożądanego stanu euforii. Czas działania stymulantów – substancji pochodnych amfetaminy, jest dłuższy niż w przypadku zażywania kokainy. Wszystkie powyższe czynniki, wpływają na wyższą wartość rynkową tych substancji, stanowiących duży procent potencjału rynku narkotykowego.

Schematy Uzależnień

Mimo stosowania różnych kategorii i metod badania stopnia uzależnienia od poszczególnych narkotyków, stymulanty-pochodne amfetaminy znajdują się, w wielu krajach, w pierwszej trójce najczęściej zażywanych narkotyków. W Japonii, prawie 90 % przypadków pogwałcenia

przepisów zabraniających zażywania narkotyków, dotyczy meta-amfetaminy. Na Filipinach, gdzie substancje te znane są pod nazwą „shabu”, począwszy od wczesnych lat dziewięćdziesiątych, stanowią one grupę najczęściej zażywanych narkotyków. W Korei, narkotyk o nazwie „ice”, plasuje się na drugim miejscu wśród najczęściej zażywanych narkotyków, tuż po najbardziej popularnych konopiach. Podobnie jest w Australii, gdzie pochodne amfetaminy są na drugim miejscu po konopiach.

W Nowej Zelandii, pochodne amfetaminy plasują się na trzecim miejscu, po najczęściej zażywanych konopiach i środkach halucynogennych. Większość ankiet przeprowadzonych w Wielkiej Brytanii wykazała, że substancje pochodne amfetaminy, plasują się na drugim lub trzecim miejscu wśród najczęściej zażywanych w tym kraju narkotyków.

Raporty Krajowego Instytutu Badania Uzależnień Stanów Zjednoczonych pokazują, że uczniowie starszych klas szkoły średniej najczęściej zażywają wszelkiego rodzaju stymulanty, także te dopuszczone do legalnej sprzedaży. Dane z roku 1992 pokazują, że odsetek młodzieży zażywającej stymulanty sięgnął 7%, co pozwala na zakwalifikowanie stymulantów do grupy najczęściej zażywanych narkotyków w tym kraju, po substancjach wziewnych i marihuanie. W Szwecji, amfetamina jest na drugim miejscu pod względem zażywania, zaraz po konopiach. Jak wynika ze statystyk przestępstw dokonanych pod wpływem narkotyków w początkach lat 90-tych, najwięcej z nich popełniły osoby będące pod wpływem stymulantów.

W latach poprzednich, nielegalny popyt na stymulanty-pochodne amfetaminy zaspokajano przez stosowanie środków uzyskiwanych z legalnie przepisywanych recept. Z uwagi na ograniczoną skuteczność leczenia z wykorzystaniem tych substancji, ciągły spadek ich legalnej światowej produkcji i konsumpcji, oraz polepszenie metod kontroli rynku narkotykowego, większość stymulantów-pochodnych amfetaminy znajdujących się na rynku, pochodzi z nielegalnej produkcji. Pozostałe czynniki wpływające na rozwój nielegalnej produkcji substancji pochodnych amfetaminy to: różnorodne i proste metody syntetycznego wytwarzania produktu końcowego oraz łatwy dostęp do surowców umożliwiających rozpoczęcie produkcji tych substancji (chemikalia prekursorskie). W ciągu ostatnich 15-20 lat, zauważono zmiany na nielegalnym rynku narkotykowym, dotyczące wykorzystywania pewnych substancji umożliwiających rozpoczęcie produkcji stymulantów-pochodnych amfetaminy.

Narkotyk o nazwie „ice” dotarł na rynek amerykański z Hawajów i stał się popularny na Zachodnim Wybrzeżu w końcu lat 80-tych i na początku lat 90-tych, głównie za sprawą dystrybuowania tego narkotyku przez kartele narkotykowe z Azji. Dzisiaj, „ice” nadal jest najpopularniejszy wśród Amerykanów pochodzenia azjatyckiego i znajduje się na drugim miejscu, po tradycyjnych stymulantach-pochodnych amfetaminy, pod względem ich zażywania. Mimo obaw, jakie pojawiły się we wczesnych latach 90-tych, „ice” nie zastąpił takich narkotyków jak „crack” czy kokaina, które są nadal najczęściej zażywanymi narkotykami w Stanach Zjednoczonych.

Mimo to, ogólna sytuacja dotycząca zażywania meta-amfetaminy jest nadal bardzo niepokojąca, zwłaszcza z uwagi na fakt, że laboratoria produkujące meta-amfetaminy stanowiły ponad 80% wszystkich nielegalnie działających laboratoriów narkotykowych wykrytych w Stanach Zjednoczonych w latach 90-tych.

W Europie, amfetaminy należą do grupy tak zwanych „narkotyków subkulturowych” (obok ekstazy i LSD), charakterystycznych dla subkultury „rave” w Wielkiej Brytanii i w całej Europie. Wiele osób zażywających ekstazę „przerzuciło się” na tańszą amfetaminę.

„Podrabiana ekstaza”, zawierająca substancje halucynogenne zmieszane z amfetaminą, jest narkotykiem powszechnym na rynku. Od roku 1987, ilość skonfiskowanych dostaw amfetaminy zwiększyła się czterokrotnie. We Francji, ilość skonfiskowanych dostaw stymulantów-pochodnych amfetaminy, zwiększyła się dwukrotnie w roku 1993, w porównaniu do roku 1992. Ponadto, odnotowano częstsze niż dotychczas przypadki zażywania stymulantów-pochodnych amfetaminy w takich krajach jak Holandia, Finlandia, a także w Europie Wschodniej, zwłaszcza w Krajach Bałtyckich i Republice Czeskiej.

Nielegalny Rynek Stymulantów-Pochodnych Amfetaminy

Nielegalny rynek stymulantów-pochodnych amfetaminy jest częścią o wiele większego rynku narkotyków uzyskiwanych z roślin, ale jego znaczenie stale rośnie. Łatwiejsze techniki produkcji, łatwa dostępność i niższe ceny, powodują coraz większą popularność stymulantów-pochodnych amfetaminy na rynku.

Rynek narkotykowy ma charakter mozaikowy, i wykazuje w ostatnim czasie wzrost popularności substancji-pochodnych amfetaminy, uwarunkowaną wieloma czynnikami.

Przy ogromnej różnorodności dostępnych materiałów pozwalających na rozpoczęcie produkcji tych substancji, wielości technik produkcji i wielorakości produktów końcowych, w ciągu ostatnich dwudziestu lat, zaobserwowano znaczne zróżnicowanie rynku narkotykowego.

Zróżnicowanie rynku utrudnia jego kontrolę, dodatkowo komplikowaną poprzez produkcję wciąż nowych substancji, podobnych do kontrolowanych stymulantów-pochodnych amfetaminy, ale o nieco innym składzie chemicznym.

Popyt na stymulanty-pochodne amfetaminy napędza zróżnicowany rynek i handel substancjami umożliwiającymi rozpoczęcie ich produkcji. Kontrolowanie rynku substancji umożliwiających rozpoczęcie produkcji stymulantów-pochodnych amfetaminy jest szczególnie trudne, zwłaszcza z uwagi na fakt, iż tylko bardzo małe dawki tych substancji mogą pochodzić z nielegalnego rynku.

Zarys Programu Działania

Posiedzenie Nadzwyczajne, jeszcze przed wyznaczonym terminem spotkania, opracuje zarys planu działania dotyczącego międzynarodowej współpracy w zakresie uniemożliwienia produkcji stymulantów-pochodnych amfetaminy i środków umożliwiających rozpoczęcie produkcji. Plan zaleca podjęcie działań na pięciu najważniejszych poziomach: uświadamianie, redukcja popytu, podawanie prawdziwych informacji, ograniczanie dostaw i wzmocnienie systemu kontroli nad stymulantami-pochodnymi amfetaminy.

Uświadamianie

Problem stymulantów, mimo, że stosunkowo nowy dla wielu krajów, staje się coraz bardziej poważny. Gwałtownie zmienia się jego istota i lokalizacja geograficzna. Ogólna znajomość problemu jest ciągle zbyt mała, a reakcje wobec problemu są różnorodne i niespójne.

Zaleca się podjęcie następujących kroków:

- Społeczność międzynarodowa powinna położyć większy nacisk na problem związany ze stymulantami, we wszystkich jego aspektach;
- Program Narodów Zjednoczonych ds. Międzynarodowej Kontroli Narkotyków, Światowa Organizacja Zdrowia Narodów Zjednoczonych oraz Międzynarodowa Komisja Kontroli Narkotyków, powinny kontynuować prace nad technicznymi i naukowymi aspektami problemu stymulantów i upublicznić ich wyniki; a ponadto
- Kraje Członkowskie powinny zwrócić szczególną uwagę na problem stymulantów i, w ramach podejmowanych działań, uwzględnić rolę sektora prywatnego i organizacji pozarządowych w zakresie podnoszenia świadomości społecznej wobec problemu.

Zmniejszanie Popytu

Osobami zażywającymi stymulanty są najczęściej młodzi ludzie, którzy wierzą, że środki te są bezpieczne i nieszkodliwe.

Aby przełamać to przekonanie, organizacje międzynarodowe, takie jak Program Narodów Zjednoczonych ds. Międzynarodowej Kontroli Narkotyków i Światowa Organizacja Zdrowia, powinny:

- gromadzić wszystkie dostępne informacje na temat wpływu zażywania stymulantów na zdrowie;
- rozpoznać główne czynniki warunkujące popyt na stymulanty;

- wprowadzić w życie i rozpowszechnić skuteczne metody zapobiegania i leczenia uzależnienia od stymulantów, oraz określić szczegółowe zasady przepisywania na receptę stymulantów dopuszczonych do legalnej sprzedaży; oraz
- koordynować prace instytucji pozarządowych

Kraje Członkowskie powinny:

- nieprzerwanie kontrolować zmieniające się schematy uzależnień od stymulantów;
- zbadać społeczne, ekonomiczne, zdrowotne i kulturowe aspekty uzależnienia od stymulantów;
- położyć nacisk przede wszystkim na prowadzenie badań (np. nad zdrowotnymi skutkami długiego zażywania stymulantów); oraz
- włączyć do kampanii edukacyjnych informacje dotyczące szkodliwego wpływu stymulantów na zdrowie.

Podawanie Prawdziwych Informacji

Informacje dotyczące nielegalnej produkcji stymulantów są w chwili obecnej dostępne szerokiej rzeszy ludzi dzięki nowoczesnej technice, jak na przykład Internet. Bardzo szeroko rozpowszechnione są także receptury stymulantów, techniki ich produkcji, oraz opinie na temat ich nieszkodliwości.

Zaleca się, aby prowadzić rozmowy, na szczeblu krajowym, regionalnym i międzynarodowym, z przedstawicielami telekomunikacji i firm komputerowych, w celu stworzenia systemów informacyjnych mających na celu:

Szerzenie metod przeciwstawiania się presji otoczenia nakłaniającego do zażywania stymulantów; oraz wyprodukowanie specjalnych programów (szczególnie przeznaczonych dla młodych ludzi), które pokazywałyby niebezpieczeństwa związane z zażywaniem stymulantów i promowały zdrowy styl życia.

Ponadto zaleca się, aby Kraje Członkowskie:

- opracowały ogólnodostępne metody doradztwa specjalistycznego;
- prowadziły negocjacje z dostawcami usług internetowych oraz przedstawicielami telekomunikacji, dotyczące opracowania i wdrożenia metod wyeliminowania z internetu informacji na temat narkotyków;
- wykorzystwały nowoczesne techniki informacyjne w celu rozpowszechniania informacji dotyczących zdrowotnych, ekonomicznych i społecznych skutków zażywania stymulantów;
- wdrożyły postanowienia Konwencji o Substancjach Psychotropowych z roku 1971, Artykuł 10 (mówiący o zakazie reklamowania tych substancji); oraz zaleca się, aby
- odpowiednie organizacje międzynarodowe, takie jak Program Narodów Zjednoczonych ds. Międzynarodowej Kontroli Narkotyków, Organizacja ds. Nauki, Kultury i Edukacji Narodów Zjednoczonych, Światowa Organizacja Zdrowia, Międzynarodowe Zrzeszenie Policji Kryminalnej, oraz Światowa Organizacja Celna, uczestniczyły w światowym systemie rozpowszechniania prawdziwych i aktualnych informacji, dotyczących różnych aspektów problemu związanego ze stymulantami.

Ograniczanie Dostaw

Kontrola dostaw stymulantów powinna dotyczyć przede wszystkim handlu, nielegalnej produkcji i uzyskiwaniu substancji umożliwiających rozpoczęcie produkcji. Wiele środków umożliwiających rozpoczęcie produkcji stymulantów ma legalne zastosowanie przemysłowe, i stanowi część legalnego rynku międzynarodowego. Mimo to, aby zagwarantować skuteczną kontrolę rynku narkotykowego, konieczne jest nawiązanie współpracy ze wszystkimi przedstawicielami przemysłu farmaceutycznego.

Zaleca się, aby kompetentne władze szczebla krajowego, regionalnego i międzynarodowego:

- usprawniły wdrażanie procedur kontrolnych stosowanych w walce z procederem uzyskiwania substancji umożliwiających rozpoczęcie produkcji stymulantów, a przede wszystkim, wpłynęły na usprawnienie zasad zgłaszania ładunków przeznaczonych na eksport, i ustaliły zasady wymiany informacji;

- poprawiły kontrolę nad substancjami do tej pory nie podlegającymi kontroli, a wykorzystywanymi do nielegalnej produkcji stymulantów;
- opracowały międzynarodowy indeks substancji wykorzystywanych w nielegalnej produkcji stymulantów, będący częścią systemu wczesnego wykrywania i ostrzegania;
- rozważyły możliwość traktowania przestępstw związanych ze stosowaniem zakazanych substancji jako przestępstw kryminalnych, w sytuacji, kiedy wiadomo, że substancje te zostaną wykorzystane w nielegalnej produkcji stymulantów; oraz
- promowały wymianę informacji pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi agencjami.

Aby skutecznie walczyć z nielegalną produkcją stymulantów, władze międzynarodowe, regionalne i krajowe powinny:

- kontrolować nielegalne metody produkcji;
- opracować metody analizy znakowania i profilowania leków;
- kontrolować sprzedaż sprzętu laboratoryjnego; oraz
- przeszkolić cały personel legislacyjny i kontrolny, zaangażowany w techniczne zawiłości problemu stymulantów.

Wzmocnienie Systemu Kontroli Stymulantów

Jeśli chodzi o nielegalnie produkowane stymulanty, międzynarodowy system kontroli ujawnia niedociągnięcia w zakresie: nieskuteczności metod indeksowania substancji psychotropowych, niespójności metod kontrolowania substancji umożliwiających rozpoczęcie produkcji stymulantów, oraz stosowania różnych procedur zmieniających przedmiot zainteresowania międzynarodowych konwencji o kontroli narkotyków. Skuteczny system kontroli musi działać sprawnie, płynnie i powinien szybko dostosowywać się do nowych realiów.

Zarys planu działania zaleca, aby organizacje międzynarodowe i regionalne, oraz Kraje Członkowskie:

- usprawniły system kontroli, zwłaszcza w zakresie metod indeksowania (wyszczególniania i klasyfikowania) narkotyków podlegających kontroli;
- wdrożyły odpowiednie uchwały Rady i rozważyły zalecenia Międzynarodowej Komisji Kontroli Narkotyków;
- wprowadziły odpowiednie sankcje i kary za nielegalne wytwarzanie, handel i zażywanie stymulantów, takie jak grzywny i kary administracyjne;
- niezwłocznie rozpoznały i zdefiniowały nowe odmiany stymulantów pojawiające się na rynku, i wprowadziły metody ich kontrolowania;
- usprawniły metody gromadzenia danych i wymiany informacji na temat takich zagadnień jak metody produkcji stymulantów, rodzaje substancji umożliwiających rozpoczęcie ich produkcji, badania czystości chemicznej tych substancji, cen i źródeł pochodzenia stymulantów i substancji umożliwiających rozpoczęcie produkcji;
- wzmocniły współpracę regionalną w zakresie wymiany informacji między Krajami Członkowskimi, na temat prawnych metod kontroli rynku stymulantów, regionalnych metod kontroli nowych odmian stymulantów produkowanych nielegalnie, i handlu stymulantami; oraz
- ustanowiły kanały komunikacyjne i zapewniły pomoc przeznaczoną dla Krajów Członkowskich, które mają ograniczone możliwości walki z problemem stymulantów.